

Ár 2012, föstudaginn 16. nóvember er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Guðlaug B. Ólafsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 137/2012:**

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 3. ágúst 2012, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 1. ágúst 2012. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 9. ágúst 2012, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 6. september 2012. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 18. september 2012, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 16. nóvember 2012.

II.

Málsatvik.

Þann 18. nóvember 2008 var skjalið „Yfirlýsing ábyrgðarmanna/veðsala“ undirritað. Yfirlýsingin varðaði heimild til veðsetningar vegna lántöku sóknaraðila. Tekið var fram að sjálfskuldarábyrgðaraðili væri A. Þá kom fram að öllu láninu yrði varið til greiðslu eldri skuldbindinga. Tekið var fram að sóknaraðili stæðist ekki greiðslumat bankans og samkvæmt niðurstöðu matsins gæti lántaki ekki greitt af láninu. Staðfesti A að hafa kynnt sér niðurstöður greiðslumatsins.

Þann 25. nóvember 2008 var „Yfirlýsing um sjálfskuldarábyrgð v/ yfirdráttarheimildar á veltureikningi“ nr. X undirrituð. A gekkst í sjálfskuldarábyrgð fyrir greiðslu yfirdráttarláns á veltureikningi nr. X. Hámarksfjárhæð skuldbindingarinnar var kr. 1.000.000.

Þann 25. nóvember 2008 var skjalið „Niðurstöður greiðslumats“ dagsett. Varðaði það greiðslumat greiðandans B. Þar kom fram að áætluð greiðslugeta með skuldum væri kr. -68.929. Tekið var fram að neikvæð niðurstaða benti til þess að greiðandi gæti ekki efnt fjárskuldbindingar sínar.

Þann 12. janúar 2008 var námslokalán nr. Y, að fjárhæð kr. 3.000.000 dagsett. Námslokalánið var gefið út af sóknaraðila til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Til tryggingar greiðslu lánsins var fasteign A að C sett að veði á 3. veðrétti. Einnig var fasteign B að D, sett að veði á 3. veðrétti.

Þann 14. janúar 2009 skrifuðu A og B, ásamt sóknaraðila, undir skjalið „Niðurstöður greiðslumats“ og staðfestu að hafa fengið afhent, kynnt sér og skilið það ásamt því að samþykkja það sem fullnægjandi fyrir sig. Var niðurstaða greiðslumatsins neikvæð um kr. 159.074 á mánuði og tekið var fram að neikvæð niðurstaða benti til þess að greiðandi gæti ekki efnt fjárskuldbindingar sínar.

Þann 16. janúar skrifuðu A og B undir skjalið „Yfirlýsing ábyrgðarmanna/veðsala“. Þar kom fram að kr. 1.360.000 yrðu notaðar til uppgreiðslu eldri skuldbindinga.

Námslokalánið var greitt út tveimur vikum síðar eða þann 28. janúar 2009.

Með viðauka við námslokalán nr. Y, dags. 25. janúar 2009, var veði bankans í fasteign A að C aflétt en í staðinn fékk bankinn 2. veðrétt í fasteign A að E. Þann sama dag gerðist A auk þess meðskuldari lánsins.

Umboðsmaður skuldara hafði samband við varnaraðila fyrir hönd sóknaraðila og krafðist þess að rökstudd afstaða yrði tekin til gilds ábyrgða samkvæmt láni nr. X og skuldabréfi nr. Y. Varnaraðili kvað ábyrgðirnar gildar þann 13. janúar 2012.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 1. ágúst 2012.

III.

Umkvörtunarefni.

Undir liðnum kröfur á kvörtunareyðublaði sóknaraðila kemur eftirfarandi texti fram: „Óskað er eftir því að F endurskoði afstöðu sína til gildis ábyrgða vegna neðangreindra lánsveitinga [sic].“

Bendir sóknaraðili á að samkvæmt fyrirliggjandi gögnum frá varnaraðila sem varði ábyrgðarskuldbindingu vegna láns nr. X þá hafi ábyrgðarmaður verið látinn skrifa undir yfirlýsingu þess efnis að hann hefði kynnt sér niðurstöður greiðslumats þann 18. nóvember 2008 þó að niðurstöður greiðslumats hafi ekki verið tilbúnar fyrir en 25. nóvember 2008 eða um það bil viku seinna.

Varðandi skuldabréf nr. Y vísar sóknaraðili til þess að skuldabréfið sé dagsett 12. janúar 2008 en upplýsingar um hvort greiðslumat hafi verið gert liggja ekki fyrir. Eina greiðslumat vegna umræddrar lánveitingar hafi verið dagsett 14. janúar 2009 rúmlega ári eftir að skuldabréfið hafi verið gefið út.

Sóknaraðili bendir á að lögfræðingur umboðsmanns skuldara telji ofangreind vinnubrögð varnaraðila ekki í samræmi við ákvæði 3. og 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess aðallega að kröfum sóknaraðila verði vísað frá. Til vara krefst varnaraðili þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Til stuðnings aðalkröfu sinni vísar varnaraðili til þess að sóknaraðili hafi ekki lögvarða hagsmuni af úrlausn sakarefnisins. Kröfur af svipuðum toga hafi komið til úrlausnar nefndarinnar áður, sbr. mál nr. 101/2011. Niðurstaða nefndarinnar hafi verið að vísa kröfum hlutaðeigandi sóknaraðila um ógildingu ábyrgða annarra einstaklinga á fjárskuldbindingum, frá nefndinni á þeim grundvelli að hann hefði ekki lögmeata

hagsmuni af kröfum sínum. Varnaraðili vísar einnig til úrskurðar nefndarinnar í máli nr. 113/2011, máli sínu til stuðnings.

Til stuðnings varakröfu sinni vísar varnaraðili til þess að komist hafi á gildir samningar á milli bankans annars vegar, sem lánveitanda og A og B, sem ábyrgðarmanna, hins vegar um ábyrgð þeirra síðarnefndu á fjárskuldbindingum lántaka vegna námslokaláns samkvæmt skuldabréfi nr. Y. Þá hafi jafnframt komist á gildur samningur á milli bankans og A um ábyrgð hans á fjárskuldbindingu sóknaraðila vegna yfirdráttarláns á reikningi nr. X.

Hvað varðar fullyrðingar sóknaraðila um að varnaraðili hafi brotið gegn 3. og 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við veitingu yfirdráttarheimildar á veltureikningi nr. X, hafnar varnaraðili staðhæfingunni með öllu. Vísar varnaraðili til þess að fyrir liggi greiðslumat á lántaka sem framkvæmt hafi verið og undirritað af A. Í ljósi þess og að A hafi ritað undir yfirlýsingu þess efnis að honum hafi verið ljóst að greiðslumat lántaka hafi verið neikvætt, þann 18. nóvember 2008, þá gefi auga leið að greiðslumat hafi verið tilbúið þann dag, þrátt fyrir að dagsetning þess sé 25. nóvember 2008. Skjalið hafi einfaldlega verið uppfært í kerfum bankans við undirritun yfirlýsingar um sjálfskuldarábyrgð, þann 25. nóvember 2008. Önnur niðurstaða sé ekki tæk, enda segi í skjalinu sem A hafi undirritað þann 18. nóvember: „*Mér [...] er ljóst að, ofangreindur útgefandi/skuldari stenst ekki greiðslumat bankans fyrir ofangreindri upphæð og samkvæmt niðurstöðu matsins getur lántaki ekki greitt af ofangreindu láni. Það staðfestist hér með að ég hef kynnt mér niðurstöður greiðslumatsins.*“ Eins og fram komi á yfirlýsingu A hafi greiðslumat verið tilbúið þann 18. nóvember 2008, sbr. framangreinda staðfestingu A um það. Það verði að treysta því að A hafi lesið skjalið áður en hann hafi ritað undir það.

Bendir varnaraðili á að A hafi staðfest með undirritun sinni á fyrrgreint greiðslumat að hafa kynnt sér fræðslurit fyrir ábyrgðarmenn, sbr. 1. mgr. 4. gr. samkomulagsins. Þá vísar varnaraðili til þess að fyrir liggi að A hafi ritað undir yfirlýsingu, dags. 18. nóvember 2008, þess efnis að hafa verið tilkynnt um að ráðgert væri að láninu yrði varið til greiðslu eldri skuldbindinga sóknaraðila.

Vísar varnaraðili til þess að af ofangreindu megi ráða að hafið sé yfir allan vafa að bankinn hafi fullnægt upplýsingaskyldu sinni gagnvart A, samkvæmt ákvæðum 3. og 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, áður en hann hafi gengist í sjálfskuldarábyrgð fyrir yfirdráttarláninu. Standi því ekki rök til þess að bankinn endurskoði afstöðu sína til ábyrgðarskuldbindinganna.

Varðandi skuldabréf nr. Y vísar varnaraðili til þess að fullyrðing sóknaraðila þess efnis að greiðslumat það sem útbúið hafi verið vegna lánveitingarinnar hafi verið gert ári eftir að skuldabréfið hafi verið gefið út sé röng. Skuldabréfið hafi verið útgefið 12. janúar 2009 en sé dagsett 12. janúar 2008 fyrir mistök. Um sé að ræða prentvillu. Öll önnur skjöl tengd lánveitingu þessari séu dagsett í janúar 2009.

Varnaraðili bendir á að tveimur dögum eftir útgáfu skuldabréfsins, þann 14. janúar 2009, hafi verið útbúið greiðslumat. Auk þess liggi fyrir yfirlýsing ábyrgðarmanna, dags. 16. janúar 2009, þar sem þau staðfesti að þeim hafi verið kynnt neikvæð niðurstaða greiðslumats. Lánið hafi svo verið greitt út þann 28. janúar 2009. Þar með sé ljóst að ekki sé fótur fyrir því að ógilda ábyrgðir vegna skuldabréfsins á þeim grundvelli að greiðslumat hafi verið framkvæmt ári eftir að skuldabréfið hafi verið gefið út.

Bendir varnaraðili á að sóknaraðili haldi því fram að vinnubrögð varnaraðila hafi ekki verið í samræmi við 3. og 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Vísar varnaraðili til þess að samkvæmt 1. og 3. mgr. 3. gr.

samkomulagsins skal þess gæta að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöður greiðslumats áður en hann gangist í sjálfskuldarábyrgð og að vakin skuli sérstök athygli á því að niðurstöður greiðslumats séu neikvæðar, sé það raunin. Fyrir liggja að ábyrgðarmenn lánsins, A og B hafi sannanlega kynnt sér niðurstöður greiðslumatsins þann 14. janúar 2009 og skrifað undir það. Niðurstaða þess hafi verið neikvæð og ábyrgðarmönnum bent á það sérstaklega þann 16. janúar 2009 þar sem segi: „*Mér/okkur undirritaðri/undirrituðum er ljóst að, ofangreindur útgefandi/skuldari stenst ekki greiðslumat bankans fyrir ofangreindri upphæð og samkvæmt niðurstöðu matsins getur lántaki ekki greitt af ofangreindu láni.*“

Bendir varnaraðili á að skuldabréfið hafi verið gefið út, og undirritað af ábyrgðarmönnum þann 12. janúar 2009, áður en niðurstöður greiðslumatsins hafi verið undirritaðar. Þar af leiði að það sem ráði úrslitum um það hvort farið hafi verið eftir ákvæðum samkomulagsins að fullu sé það hvenær litið verði svo á að ábyrgðarmaður hafi gengist í ábyrgðina, sbr. orðalag ákvæðis 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins.

Varnaraðili vísar til þess að bankinn hafi keypt skuldabréfið af sóknaraðila þann 28. janúar 2009, eða tveimur vikum eftir að ábyrgðarmennirnir höfðu kynnt sér og undirritað greiðslumat. Um loforð segi í bók Páls Sigurðssonar *Samningaréttur*: „*Loforðsgjafi getur að jafnaði bundið loforð sitt skilyrðum, en loforð kallast skilyrt, þegar réttaráhrif þess eru ákvörðuð með þeim hætti, að þau eru háð því að nánar tilgreindur (en stundum óviss) atburður gerist eða gerist ekki. [...] Að jafnaði tekur loforðsgjafi skilyrðin fram berum orðum, en þó verða skilyrði stundum einnig lesin út úr loforðinu með almennum túlkunaraðferðum, sbr. einkum þegar talið verður felast í loforði, að það sé gefið á grundvelli fyrirfram ákveðinna reglna, sem hafa tiltekin skilyrði að geyma.*“

Varnaraðili bendir á að ábyrgðarloforð ábyrgðarmannanna tveggja hafi gert ráð fyrir að bankinn myndi veita lántaka lánið samkvæmt skuldabréfinu, þ.e. þau hafi gert ráð fyrir gagnkvæmri skuldbindingu af hálfu bankans. Þannig hafi loforð þeirra verið skilyrt loforð í skilningi samninga- og kröfuréttar. Skilyrt loforð öðlist ekki réttaráhrif fyrir en eftir að skilyrðið sem það er háð, hafi verið uppfyllt. Það skilyrði hafi bankinn ekki uppfyllt fyrir en 28. janúar 2009. Þá höfðu ábyrgðarmennirnir þegar kynnt sér niðurstöður greiðslumats. Um þetta bendir varnaraðili jafnframt á eftirfarandi orð úr sömu bók og nefnd sé að ofan: „*Að jafnaði er það undir loforðsmóttakanda komið, hvort þau réttaráhrif, sem við loforð kunna að vera bundin, koma að nokkru eða öllu leyti til framkvæmda. Hann getur m.a. hafnað þeim hagsbótum, sem í loforði felast, og verður loforðið þá að jafnaði eigi lengur bindandi fyrir loforðsgjafa.*“

Vísar varnaraðili til þess að það hafi þannig verið undir bankanum, loforðsmóttakanda, komið hvort réttaráhrif loforða ábyrgðarmannanna kæmu fram. Þegar bankinn hafi greitt út lánið, hafi bankinn virkjað loforð þeirra um ábyrgð og þá hafi þau öðlast réttaráhrif. Vísar varnaraðili til þess sem fram komi á bls. 70 í sömu bók: „*Enda þótt það sé aðalreglan, að loforð verði bindandi þegar það er komið til vitundar móttakandans, kann svo að vera, að réttaráhrif þau, sem við loforð eru bundin, geti ekki orðið virk fyrir en eftir þann tíma, sbr. t.d. ákvæði í kaupsamningi um fasteign um að eftir tiltekinn tíma frá því að kaup tókust skuli afhending eignarinnar fara fram og að frá þeim tíma skuli kaupandi hirða arð af eigninni og bera útgjöld af henni.*“

Varnaraðili vísar til þess að eðli ábyrgðarloforðs sé eins, þ.e.a.s. það geri eðli málsins samkvæmt ráð fyrir því að tiltekið lán verði greitt út og öðlist því ekki

réttaráhrif fyrir en eftir að það hafi gerst. Þar með hafi skilyrði samkomulagsins um að kynna ábyrgðarmönnum niðurstöður greiðslumats áður en þeir hafi gengist í ábyrgð verið uppfyllt. Til stuðnings þessari niðurstöðu vísar varnaraðili til sérálits Grétars Grétarssonar í máli nr. 3/2006 fyrir úrskurðarnefndinni.

Varnaraðili telur samkvæmt öllu framansögðu að leggja verði til grundvallar að ábyrgð A og B á fjárskuldbindingu sóknaraðila samkvæmt skuldabréfi nr. Y hafi ekki tekið gildi fyrir en við útgreiðslu þess þann 28. janúar 2006 og standi því ekki rök til að ógilda ábyrgð þeirra.

Varnaraðili vísar til þess að fallist nefndin ekki á að ábyrgðarskuldbinding A og B hafi öðlast gildi við útgreiðslu lánsins, sé hins vegar hægt að benda á að þau hafi sannarlega skrifað undir yfirlýsingu þess efnis að þau vildu gangast í ábyrgð fyrir skuldbindingum lántaka *þrátt fyrir að greiðslumat væri neikvætt*. Það hafi þau gert þann 16. janúar 2009. Tilgangur ákvæðis samkomulagsins um að kynna ábyrgðarmönnum greiðslumat áður en þeir gangast í ábyrgð sé sá að ábyrgðarmanni sé kunnugt um greiðsluörðugleika lántaka, séu þeir fyrir hendi. Vísar varnaraðili máli sínu til stuðnings til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-2375/2011. Varnaraðili bendir á að sömu sjónarmið eigi við að nokkru leyti í máli þessu vegna þess að yfirlýsing A og B segi að þau vilji gangast í ábyrgð þrátt fyrir að greiðslumat sé neikvætt og því eigi engu að breyta þótt þau hafi ekki séð greiðslumatið fyrir en eftir að þau hafi gengist í ábyrgðina.

Bendir varnaraðili auk þess á, hvað varði A, að hann hafi stuttu áður eða í nóvember 2008 skrifað undir niðurstöður greiðslumats á lántaka. Honum hafi því verið vel kunnugt um fjárhagsstöðu lántaka og hafi ekki getað búist við því að hún myndi breytast að ráði á þessum tíma, enda hafi hún ekki gert það. Niðurstöður greiðslumats í nóvember 2008 og í janúar 2009 hafi báðar verið neikvæðar.

Auk alls framangreinds telur varnaraðili að líta eigi til þess að langur tími hafi liðið frá lánveitingunum og hafi enginn af hlutaðeigandi aðilum gert reka að því að mótmæla því hvernig staðið hafi verið að málum á sínum tíma.

Að lokum beri að geta þess að telji nefndin að bankinn hafi brotið gegn samkomulaginu, þá leiði slíkt brot ekki sjálfkrafa til þess að ábyrgð sé ógild. Til þess að dómstólar eða úrskurðarnefndir kveði á um það í úrskurði sínum eða dómi að ábyrgð sé ógild þurfi heildstætt mat á atvikum að leiða til þeirrar niðurstöðu að ósanngarnt verði talið í skilningi 36. gr. laga nr. 7/1936 um sammingsgerð, umboð og ógilda löggerninga, að halda ábyrgðinni upp á aðila. Um það megi sjá dóm Hæstaréttar í máli nr. 116/2010. Í því tilviki sem hér um ræði verði ekki talið ósanngarnt að halda ábyrgðunum upp á A og B.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur annars vegar að gildi sjálfskuldarábyrgðar A vegna yfirdráttarheimildar á veltureikningi sóknaraðila nr. X og hins vegar veðsetningu fasteignar A að E og veðsetningar fasteignar B að D, með námslokaláni nr. Y. Sóknaraðili var útgefandi skuldabréfsins.

Ekki fæst sé að sóknaraðili hafi lögvarða hagsmuni af því að fá sjálfskuldarábyrgð A á yfirdráttarheimild veltureiknings sóknaraðila nr. X annars vegar og veðsetningu fasteignar A og veðsetningu fasteignar B skv. skuldabréfi nr. Y, fellda úr gildi, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 1/2010. Krafa af þessu tagi verður að stafa frá ábyrgðarmanninum sjálfum til að

komast að. Í ljósi þessa verður ekki hjá því komist að vísa kröfu sóknaraðila frá nefndinni.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er vísað frá.

Reykjavík, 16. nóvember 2012.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug B. Ólafsdóttir